

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Osoba mediátora-arbitra v rámci Med-Arb

Pokud se strany rozhodnou řešit svůj spor prostřednictvím metody Med-Arb, což je kombinace mediace (první fáze Med-Arb) a rozhodčího řízení (druhá fáze Med-Arb), osoba mediátora-arbitra je zcela klíčová. Důležité jsou jak osobnostní a odborné charakteristiky mediátora-arbitra, tak i požadavky, které jsou na něj kladeny legislativou či stranami sporu.

Mediátor-arbitr plní v procesu Med-Arb stěžejní úlohu, což klade velké nároky i na jeho osobní a profesní kvality a charakteristiky. Je přitom také potřeba si uvědomit, že každý mediátor-arbitr je právě s ohledem na různé své vlastnosti, charakteristiky a kvality jedinečný a má svůj osobitý a individuální styl. Každému jednotlivci také bude vyhovovat jiný přístup a styl mediátora-arbitra.^[1] Přesto lze však uvést, že některými charakteristikami by mediátor-arbitr jednoznačně disponovat měl. Jedná se totiž o osobu, na kterou je jednoznačně kladen požadavek na její neutralitu.^[2] Samotný pohled na neutralitu může být samozřejmě různorodý, nicméně obvykle se má za to, že je primárně třeba, aby si mediátor-arbitr udržel nadhled a byl objektivní. Také by se neměl ve sporu angažovat osobně (a ve fázi mediace ani mocensky, ve fázi rozhodčího řízení již určité mocenské řešení je nezbytné). Jedinec, který je neutrální, by se tak měl angažovat ve prospěch všech stran, a to ve stejné míře.^[3]

Navíc je potřeba zvolit neutrální třetí osobu vhodně i s ohledem na skutečnost, že mediace a arbitráž jsou dvě navzájem poměrně dost odlišné metody alternativního řešení sporů, přičemž mediátor-arbitr by měl být osobností, která zvládá dobře jak mediaci, tak i arbitráž, navíc by měla splňovat zákonné požadavky na osobu mediátora i na osobu rozhodce. Úkolem mediátora je přitom pracovat se stranami takovým způsobem, aby zjistil, jaké jsou zájmy a cíle stran, mediátor by měl také porozumět vzájemnému vztahu stran i jejich motivaci a v návaznosti na tyto poznatky vést strany optimální metodou k tomu, aby si po komunikační stránce porozuměly a našly řešení sporu. Úloha mediátora je v mnoha ohledech spíše založena na poznatcích z psychologie a mezilidské komunikace, na schopnosti empatie. Oproti tomu pro roli rozhodce je charakteristické, že se jeho role v mnoha ohledech podobá roli soudce. Jeho úkolem je efektivně vést proces rozhodčího řízení, dát oběma stranám spravedlivou možnost prezentovat svou verzi případu (je nutné dbát na právo na spravedlivý proces), následně musí být schopen zanalyzovat fakta případu z hlediska práva a vydat rozhodčí náleze, který bude splňovat právním řádem stanovené podmínky a nebude napadnutelný.^[4]

Ve vztahu k osobnostním charakteristikám, které by měl splňovat rozhodce, se dovozuje především nezávislý a nestranný, zároveň by se však mělo jednat o určitou autoritu, měl by být ze své činnosti odpovědný, měl by se orientovat nejen v právních předpisech, ale také v problematice, které se spor týká (např. pokud rozhodce rozhoduje spory z oboru stavebnictví či energetiky, měl by tomuto odvětví také alespoň do určité míry rozumět, aby byl schopen věc adekvátně posoudit). Je tedy zřejmé, že pokud má jedna osoba, kterou je mediátor-arbitr, splnit všechny požadavky, které by měl splňovat jako mediátor i jako rozhodce, může být v některých případech (zejména u sporů ze specifického odborného odvětví, kde jsou navíc potřeba určité odborné znalosti z tohoto odvětví) poměrně náročné tyto požadavky kladené na osobnost mediátora-arbitra splnit.

Nelze přitom opomenout ani fakt, že v českém právním řádu se přitom zákonem stanovené požadavky na osobu mediátora a osobu rozhodce do určité míry liší. Pokud se jedná o mediátora, český právní řád vyžaduje, aby se jednalo o fyzickou osobu, která je zapsána v seznamu mediátorů,

který vede Ministerstvo spravedlnosti ČR. V takovém případě se hovoří o tzv. „zapsaném mediátorovi“. Zapsaným mediátorem se může stát fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům. Další podmínkou je bezúhonnost, která je zákonem č. [202/2012](#) Sb., o mediaci, vymezena tak, že osoba nespáchala úmyslný trestný čin ani nedbalostní trestný čin, který by byl spojen s výkonem činnosti mediátora. Nedbalostní trestný čin, který s činností mediátora není spjat, tedy není překážkou bezúhonnosti dle zákona o mediaci. Dále je vyžadováno, aby měl mediátor ukončené vysokoškolské vzdělání minimálně v magisterském stupni v České republice, popř. obdobné vzdělání získané v zahraničí za předpokladu, že je Česká republika mezinárodní smlouvou vázána k uznání tohoto vzdělání, popř. je toto vzdělávání uznáváno dle jiného právního předpisu. Dále je vyžadováno, aby zapsaný mediátor složil zkoušku z mediace pořádanou ministerstvem spravedlnosti. Zkouška sestává z písemné části a ústní části, podmínkou pro připuštění ke konání ústní části je úspěch v písemné části, což znamená, že je nutné zodpovědět správně alespoň dvě třetiny otázek v písemné části. Alternativou ke složení zkoušky z mediace je uznání kvalifikace podle zákona č. [18/2004](#) Sb., o uznání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti jiných státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států. Poslední podmínkou, kterou zákon č. [202/2012](#) Sb., o mediaci, vyžaduje, je, že osoba, která usiluje o zápis do seznamu mediátorů, nebyla v posledních pěti letech z tohoto seznamu vyškrtnuta z důvodu toho, že závažným způsobem anebo opakovaně porušila povinnosti mediátora, které plynou ze zákona o mediaci.[\[5\]](#) Na druhou stranu však zákon nevylučuje, aby mediaci vedle i osoba, která není zapsaným mediátorem dle zákona o mediaci a podniká na základě živnostenského oprávnění dle zákona č. [455/1991](#) Sb., živnostenského zákona. Zde nejsou požadavky na mediátora prakticky žádné (postačuje k výkonu mediace volná živnost), nicméně není zde taková záruka odbornosti a kvality jako u zapsaných mediátorů.[\[6\]](#)

Pokud se jedná o rozhodce, zákon č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, vyžaduje, aby se jednalo o fyzickou osobu, která je občanem České republiky, je zletilá (tj. dovršila 18 let věku) a je plně svéprávná. Podmínkou je rovněž bezúhonnost, na kterou je v zákoně o rozhodčím řízení nahlíženo jinak než v zákoně o mediaci. Dle zákona o rozhodčím řízení je bezúhonný ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro jakýkoliv (tedy úmyslný i nedbalostní) trestný čin. Výjimkou z tohoto pravidla jsou jen případy, kdy se na jedince hledí jako by odsouzen nebyl (tj. došlo k zahlazení trestného činu).[\[7\]](#) Zákon dále vymezuje funkce či profese, se kterými je výkon funkce rozhodce neslučitelný (jedná se např. o funkci státního zástupce či ústavního soudce apod.). Nevyžaduje se však například vzdělání ani žádná zkouška, a to navzdory skutečnosti, že činnost rozhodce je činností velmi odbornou a rozhodce nese poměrně vysokou odpovědnost za svoji činnost.[\[8\]](#)

S uvedeným pak souvisí i skutečnost, že různé právní řády stanoví mírně odlišné podmínky jak pro mediátory, tak i pro rozhodce, což je rovněž potřeba brát v úvahu, pokud se jedná o využití Med-Arb na mezinárodní úrovni, protože jsou relevantní požadavky té jurisdikce, podle jejíhož právního řádu má být mediátor-arbitr způsobilý k výkonu činnosti. V dalším textu je tak uvedeno několik málo příkladů, je však vždy nutné si ověřit požadavky a jejich splnění dle konkrétního právního řádu toho státu, jehož právní řád je relevantní v konkrétním případě.

Kupříkladu ve Velké Británii nejsou na rozhodce kladeny takřka žádné nároky, nevyžaduje se konkrétní úroveň vzdělání, strany sporu však mají možnost si určité požadavky na rozhodce, který bude řešit jejich spor, stanovit dohodou.[\[9\]](#) Pokud se jedná o požadavky na mediátora, ve Velké Británii neexistuje právní úprava, která by regulovala mediaci a stanovila jednoznačné požadavky, které musí mediátoři splňovat. Navzdory tomu však existují mnohé snahy o určitou regulaci a usměrnění mediace. Jedná se například o akreditované kurzy, etický kodex, požadavky na pojištění apod. Mediaci však může dle práva Velké Británie vykonávat kdokoliv, tedy i osoba, která tyto požadavky nesplňuje, což je dáno tím, že nejsou obligatorně zakotveny v právních předpisech, ale o určité usměrnění se snaží profesní organizace a instituce sdružující mediátory (např. „Civil

mediation council“ apod.).[\[10\]](#)

V USA se pro změnu požadavky na rozhodce do určité míry liší v jednotlivých státech, nicméně je vyžadováno minimálně vysokoškolské vzdělání v bakalářském stupni. Některé státy vyžadují i adekvátní certifikaci anebo licenci v oboru rozhodčího řízení.[\[11\]](#) Podobně také v případě mediátorů se podmínky v jednotlivých státech do určité míry liší. Vždy je vyžadováno, aby se jednalo o svéprávnou, bezúhonnou fyzickou osobu, nicméně odlišné jsou zejména požadavky na kvalifikaci mediátora v USA. V některých státech postačuje vysokoškolské vzdělání v bakalářském stupni, v jiných státech je vyžadováno přímo právnické vzdělání v magisterském, popř. doktorském stupni, dále je obvykle vyžadována certifikace, kterou je možné získat po absolvování státem uznaného či akreditovaného školení, které obvykle sestává z 20–40 hodin výuky a praxe. Po úspěšném splnění těchto požadavků je mediátor podobně jako v České republice zapsán do oficiálních seznamů soudem uznaných mediátorů.[\[12\]](#)

Ve Španělsku jakožto příkladu členského státu EU, která v mnoha ohledech požadavky na rozhodce a mediátory sjednocuje prostřednictvím evropské legislativy, jsou požadavky na rozhodce nastaveny velmi obdobně jako v České republice (požaduje se svéprávnost, zletilost, bezúhonnost, musí se jednat o fyzickou osobu), nicméně pokud věc rozhoduje pouze jeden rozhodce, musí se jednat o osobu s právnickým vzděláním, která se aktivně věnuje výkonu některé z právnických profesí (typicky se jedná o advokacii, ale nejsou vyloučeny ani jiné možnosti). Pokud spor rozhoduje více rozhodců, stačí, aby byl právníkem vykonávajícím právnickou profesi pouze jeden z nich, u ostatních požadavek na odbornost stanoven není.[\[13\]](#) Pokud se jedná o mediátory, mohou jimi být svéprávné fyzické osoby, právnické osoby mohou mediaci zprostředkovat, nicméně jako mediátor musí být vždy jmenována konkrétní fyzická osoba. Je vyžadováno, aby mediátor měl vysokoškolské vzdělání, popř. vyšší odborné vzdělání (libovolného zaměření) a dále musí mít specifické vzdělání zaměřené na mediaci, které se získává absolvováním kurzů zaměřených na mediaci u institucí, které mají akreditaci pro poskytování takového vzdělání. Mediátor musí mít rovněž pojištění odpovědnosti z výkonu činnosti mediátora. Mediátoři, kteří splňují tyto podmínky, se mohou nechat zapsat do veřejného registru, který vede španělské ministerstvo spravedlnosti. Zápis do registru je však dobrovolný.[\[14\]](#)

Závěr

Jak je zřejmé, liší se nejen podmínky, které musí splnit mediátor a které musí splnit rozhodce, ale tyto podmínky se liší i mezi jednotlivými státy (byť základní požadavky jsou v mnoha ohledech obdobné). Ve vztahu k metodě Med-Arb je možné konstatovat, že pokud má určitá osoba působit jako mediátor-arbitr v rámci Med-Arb jako jednoho procesu, měla by splňovat jak požadavky, které jsou kladeny na mediátora, tak požadavky, které jsou kladeny na rozhodce. Na tento požadavek také mnohdy využití metody Med-Arb v praxi naráží.[\[15\]](#)

- [1] HOLÁ, Lenka a kol. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada, 2013. *Psyché* (Grada). ISBN 978-80-247-4109-3, s. 25.
- [2] SUSSMAN, Edna. *Developing an Effective Med-Arb/Arb-Med Process*. *Education and Training*, 2009, č. 1, ISSN 0040-0912, s. 2.
- [3] ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Facilitativní mediace: řešení konfliktu prostřednictvím mediátora*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0091-8, s. 73-74.
- [4] SUSSMAN, Edna. *Developing an Effective Med-Arb/Arb-Med Process*. *Education and Training*, 2009, č. 1, ISSN 0040-0912, s. 2.
- [5] DOLEŽALOVÁ, Martina a kol. *Zákon o mediaci: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. *Beckovy komentáře*. ISBN 978-80-7400-458-2, s. 73 a násl.
- [6] *Jak vybrat mediátora*. *Mediace*. [online]. Copyright ©2016 [cit. 21.04.2023]. Dostupné >>> [zde](#).
- [7] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. *Beckova edice komentované zákony*. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 304 a násl.
- [8] RYŠAVÝ, Lukáš. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. V Praze: C. H. Beck, 2018. *Beckova edice právní instituty*. ISBN 978-80-7400-707-1, s. 37.
- [9] MERKIN, Robert a Louis FLANNERY. *Arbitration Act 1996*. Routledge: Informa law, 2014. ISBN 9781317819028, s. 16.
- [10] *A guide to civil mediation*. Welcome to GOV.UK [online]. Copyright © 2021 [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/guidance/a-guide-to-civil-mediation>
- [11] LEARN.ORG. *Arbitration Certification and Training Requirements*. Learn.org [online]. 2019 [cit. 21.04.2023]. Dostupné >>> [zde](#). [Requirements_FAQs.html](#)
- [12] *How to Become a Mediator With or Without a Law Degree*. Find 2022's Best Online Master of Legal Studies Programs [online]. Copyright © 2022 [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://onlinemasteroflegalstudies.com/career-guides/become-a-mediator/>
- [13] DÍAZ-BASTIÁN, Ernesto. *Comentarios breves a la Ley de arbitraje*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2007. ISBN 9788429014785, s. 91 a násl.

[14] Mediadores e Instituciones de Mediación - Registros.. Ministerio de justicia. [online]. 2022 [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://www.mjusticia.gob.es/es/ciudadania/registros/mediadores-instituciones>

[15] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 46.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Smluvní autonomie vs. ochrana slabší strany v moderním kontraktačním právu](#)
- [Reklamace vad stavby](#)
- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel x společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)